25/07/2020

Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών ΑΠΘ: "Έρμαια της πολιτικής τα θρησκευτικά μνημεία στην Τουρκία"

/ Αγία Σοφία

Την έντονη ανησυχία για την τύχη που θα έχει από δω και στο εξής η Αγία Σοφία ύστερα από την απόφαση των Τούρκων να τη μετατρέψουν σε τζαμί, εκφράζει με Ψήφισμα που εξέδωσε το Δ.Σ. του Κέντρου Βυζαντινών Ερευνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ενώ παράλληλα καλεί την ελληνική και την διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα, καθώς και τα κεντρικά όργανα της UNESCO να σταθμίσουν την σημασία του

γεγονότος και να αντιδράσουν ανάλογα.

"*Σήμερα όμως βρισκόμαστε μπροστά σε μία απόφαση η οποία έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τις αξίες του αλληλοσεβασμού των πολιτισμών και των θρησκειών και της ειρηνικής συνύπαρξης και δεν στηρίζεται μόνο στην αποκλειστικότητα της κρατικής κυριαρχίας αλλά κυριολεκτικά οπισθοδρομεί στο δίκαιο της κατάκτησης.Το ότι χώροι λατρείας μίας θρησκείας παραδίδονται σε μία άλλη για λατρευτική χρήση, εμφανίζει τις θρησκείες να βρίσκονται σε σύγκρουση μεταξύ τους. Εγκυμονεί επίσης σοβαρούς κινδύνους για τα μνημεία της παγκόσμιας κληρονομιάς πνευματική και καλλιτεχνική περιουσία ολόκληρης της ανθρωπότητας, τα οποία, σύμφωνα με την αντίληψη αυτή,* ***καθίστανται έρμαια της πολιτικής αλλά και, τελικά, της αυθαιρεσίας των εκάστοτε κρατούντων, όπως άλλωστε έχει συμβεί στο πρόσφατο παρελθόν"***, αναφέρεται μεταξύ άλλων στην ανακοίνωση, ενώ τονίζεται και η κατάσταση που επικρατεί και σε άλλους ναούς που έχουν μετατραπεί σε τζαμιά στην Τουρκία.

Αναλυτικά η ανακοίνωση αναφέρει:

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Κέντρου Βυζαντινών Ερευνών Α.Π.Θ. εκφράζει την έντονη διαμαρτυρία του για την απόφαση της Τουρκικής Κυβέρνησης να μετατρέψει τον εμβληματικό ναό της Αγία Σοφίας της Κωνσταντινούπολης σε τζαμί.Κατά τα προηγούμενα έτη υπήρξαν δυστυχώς στην Τουρκία και άλλοι βυζαντινοί ναοί, σημαντικά μνημεία πολιτισμού, οι οποίοι μετατράπηκαν σε τεμένη, στο πλαίσιο μιας πολιτικής η οποία καταφανώς επιστρέφει στο οθωμανικό παρελθόν. Η τελευταία όμως αυτή ενέργεια αποτελεί γεγονός τεράστιας σημασίας για το πεδίο του πολιτισμού και της διαχείρισης των μνημείων.

Η Αγία Σοφία, μνημείο ενταγμένο από το 1985 στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, αποτελεί κορυφαίο δημιούργημα της βυζαντινής Τέχνης και κορωνίδα του στο μνημειακού αποθέματος του βυζαντινού πολιτισμού. Το ότι μεγάλο μέρος των μνημείων του πολιτισμού αυτού βρίσκονται στο έδαφος της Τουρκίας σημαίνει ότι αυτή οφείλει να σέβεται την ιδιαίτερη ιστορική και πολιτιστική τους αξία.Το γεγονός ότι η Αγία Σοφία λειτούργησε από το 1934 έως σήμερα ως μουσείο, αποτελούσε στοιχειώδη υποχρέωση ανταπόκρισης του κοσμικού τουρκικού κράτους σε αρχές τις οποίες το ίδιο έχει προσυπογράψει, και επέτρεψε να αποκαλυ-φθούν στο κοινό η πολυεπίπεδη ιστορία του μνημείου, οι οικουμενικές αξίες του και η μοναδική ομορφιά της αρχιτεκτονικής και της τέχνης του.

Σήμερα όμως βρισκόμαστε μπροστά σε μία απόφαση η οποία έρχεται σε πλήρη

αντίθεση με τις αξίες του αλληλοσεβασμού των πολιτισμών και των θρησκειών και της ειρηνικής συνύπαρξης και δεν στηρίζεται μόνο στην αποκλειστικότητα της κρατικής κυριαρχίας αλλά κυριολεκτικά οπισθοδρομεί στο δίκαιο της κατάκτησης.Το ότι χώροι λατρείας μίας θρησκείας παραδίδονται σε μία άλλη για λατρευτική χρήση, εμφανίζει τις θρησκείες να βρίσκονται σε σύγκρουση μεταξύ τους.Εγκυμονεί επίσης σοβαρούς κινδύνους για τα μνημεία της παγκόσμιας κληρονομιάς πνευματική και καλλιτεχνική περιουσία ολόκληρης της ανθρωπότητας, τα οποία, σύμφωνα με την αντίληψη αυτή, καθίστανται έρμαια της πολιτικής αλλά και, τελικά, της αυθαιρεσίας των εκάστοτε κρατούντων, όπως άλλωστε έχει συμβεί στο πρόσφατο παρελθόν.Οι καταστροφικές επεμβάσεις στην Αγία Σοφία της Τραπεζούντας, για παράδειγμα, μετά τη μετατροπή της σε τέμενος, προκειμένου να καλυφθούν οι τοιχογραφίες με απεικονίσεις προσώπων, προοιωνίζονται ανάλογους κινδύνους για τα περίφημα μωσαϊκά και τις ορθομαρμαρώσεις και στην περίπτωση της Αγίας Σοφίας της Κωνσταντινούπολης.

Το Δ.Σ. του Κέντρου Βυζαντινών Ερευνών Α.Π.Θ. εκφράζει την έντονη ανησυχία του για την τύχη του οικουμενικού μνημείου και καλεί την ελληνική και την διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα, καθώς και τα κεντρικά όργανα της UNESCO να σταθμίσουν την σημασία του γεγονότος και να αντιδράσουν ανάλογα.